

УДК 34

Юридичні науки

Каптан Максим Вікторович

*підполковник юстиції, старший науковий співробітник
науково-дослідного відділу правових проблем у сфері міжнародного співробітництва
науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення
у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва
Центр воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України*

Kaplan Maksym

*Lieutenant Colonel of Justice, Senior Researcher of the
Research Department of legal problems in the field of international cooperation of the
Research Management of resource provision problems in the
military sphere, the sphere of defense and military construction
Center for Military and Strategic Studies National University of Defense of Ukraine
ORCID: 0009-0008-3610-4633*

Федчук Тетяна Юріївна

*старший лейтенант юстиції, науковий співробітник
науково-дослідного відділу військово-правових проблем
науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення
у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва
Центр воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України*

Fedchuk Tetyana

*Senior Lieutenant of Justice, Researcher of the
Research Department of military and legal problems of the
Research Department of resource provision problems in the military sphere,
the sphere of defense and military construction
Center for Military and Strategic Studies of the
National Defense University of Ukraine
ORCID: 0000-0002-6821-1969*

Зінчук Анна Миколаївна

*старший лейтенант юстиції, молодший науковий співробітник
науково-дослідного відділу правових проблем у сфері міжнародного співробітництва
науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення
у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва*

*Центр воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України*

Zinchuk Anna

*Senior Lieutenant of Justice, Junior Researcher
Research Department of legal problems in the field of international cooperation of the
Research Department of resource provision problems in the military sphere,
the sphere of defense and military construction of the
Center for Military and Strategic Studies of the
National Defense University of Ukraine*

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ УКРАЇНИ
CERTAIN ASPECTS OF THE ESTABLISHMENT AND
DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL AID FOR UKRAINE**

Анотація. Минув рік з часу початку широкомасштабного вторгнення російської армії в Україну. Перебування України в умовах гібридної війни з 2014 року та розпочата повномасштабна агресія російської федерації у 2022 році стало передумовою для прискореної та інтенсивної співпраці з міжнародними партнерами в рамках отримання міжнародної допомоги для Сил оборони. Саме допомога наших партнерів стала запорукою відчайдушного й успішного протистояння нашому ворогу.

Ключові слова: війна, міжнародна допомога, збройна агресія, НАТО, ЄС, фінансова підтримка, ленд-ліз.

Summary. *A year has passed since the beginning of the large-scale invasion of the Russian army into Ukraine. The presence of Ukraine in the conditions of a hybrid war since 2014 and the start of full-scale aggression by the Russian Federation in 2022 became a prerequisite for accelerated and intensive cooperation with international partners in the framework of receiving international assistance for the Defense Forces. It was the help of our partners that became the key to a desperate and successful confrontation with our enemy.*

Key words: *war, international aid, armed aggression, NATO, EU, financial support, lend-lease.*

Постановка проблеми. У статті порушено питання міжнародної допомоги від країн-партнерів. Згідно зі звітом, який опублікував Центр економічних стратегій, 60% від усього додаткового фінансування, яке отримав український бюджет станом на кінець 2022 року, був вклад саме міжнародних партнерів. Що говорить про те, що саме зовнішня фінансова стимуляція допомагає Україні продовжувати боротьбу з рашизмом попереджати фінансово-економічний колапс та банкрутство. Адже без цієї допомоги ми б вже вичерпали усі свої внутрішні ресурси. При чому мова и не тільки про гроші, а й про озброєння [1].

Не дивлячись на значну підтримку світової спільноти, основна проблема полягає у тому, що озброєння та боеприпаси надходять в Україну дуже довго. І якби цей механізм працював швидше, то на сьогодні ми б вже могли звільнити значну частину наших територій від російської орди й наблизити нашу Перемогу.

Але, на жаль, обмеження військової допомоги залежить не тільки від того, що Захід був не готовий до такого масштабного та тривалого нападу, а й від небажання окремих країн й політсил надавати Україні військову та фінансову підтримку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за темою дослідження свідчить, що питання зарубіжного правового регулювання здійсненої міжнародної допомоги залишається предметом наукових досліджень

учених. Проте, здійснені наукові розвідки про зарубіжне правове регулювання висвітлено фрагментарно, зокрема недостатньо дослідженими залишаються питання щодо визначення правових засад зарубіжного правового регулювання здійсненої міжнародної допомоги. Загалом, дослідження, які пов'язані з різними аспектами функціонування міжнародної допомоги, у своїх працях відображали такі науковці як: Данько Т. В., Луценко А. О. [2], Макота Г. З. [3], Кістерський Л. Л., Липова Т. В. [4], Мотузка О. М. [5], Войтович Р. В. [6], Плоский К. В. [7], Васильєва М. О. [8], Приполова Л. І. [9] та інші.

Мета статті. Ключовим завданням даного дослідження є аналізування особливостей іноземного фінансування в межах міжнародної допомоги, що спрямоване для підтримання стабільності економіки України та якнайшвидшого припинення війни у країні.

Виклад основного матеріалу. Напад російської федерації на Україну об'єднав світову спільноту у питаннях забезпечення міжнародної безпеки та недопущення поширення російської агресії. Вочевидь, що навіть після закінчення воєнного стану, надання міжнародної допомоги матиме своє продовження як для подолання наслідків збройної агресії російської федерації, так і для відновлення й посилення воєнного потенціалу України. З іншого боку, із наданням такої допомоги, постало питання організації контролю над її постачанням та використанням. Так, очевидно, що один з найбільш активних наших партнерів по наданню такої допомоги (США) намагається відстежити міжнародну допомогу, яку надають Україні [10]. Тому, зарубіжними партнерами започатковано правове регулювання через розроблення, створення та започаткування нового організаційно-правового формату контролю, оцінки та звітності здійснення забезпечення Сил оборони в межах міжнародної допомоги Україні. Таким чином, інтенсивність та динамічність надання такої допомоги відкрили для наукового пошуку ряд проблемних питань (однозначності розуміння понятійно-категоріального апарату, перегляду та оновлення правового механізму щодо отримання й використання

міжнародної допомоги для Сил оборони, контролю за використанням міжнародної допомоги, тощо). З огляду на зазначене, окреслена проблематика набуває неабиякої актуальності та потреби у змістовному дослідженні.

Автор погоджується із позицією Тронько О.О. про те, що наша держава переживає глибокі потрясіння, пов'язані із віроломним збройним втручанням російської федерації, корінними змінами в політиці, економіці, соціальній, духовній сферах та постає перед викликами реальних загроз національній безпеці практично в усіх сферах життєдіяльності. Суверенітет держави не можна уявити без наявності потужних та підпорядкованих виключно національним інтересам Збройних сил, в тому числі, як підсистеми механізму захисту національної безпеки. В той час, коли бойовий потенціал держави все ж не відіграє вирішальну роль у досягненні стратегічних цілей, а поняття фронту та тилу або докорінно змінюються, або повністю розмиті, протидіяти доводиться таким чинникам сучасних асиметричних війн, як принципу створення хаосу, психологічним прийомам розкачування суспільства, відсутності шаблонів тактики, диверсійним та іншим інформаційним операціям [11, с. 662].

Під впливом глобалізаційних процесів у світі поступової популярності набирає зовнішня фінансова допомога, направлена на покращення добробуту населення та економічний розвиток держав. Даний процес набув свого поширення ще в 60-х роках минулого століття та вже на початку XXI ст. почав проходити під егідою реалізації Цілей розвитку тисячоліття, основними результатами співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями у відповідності до яких є трансформація народного господарства, впровадження новітніх інноваційних технологій, зміни економічного, політичного та соціального характеру та як результат покращення життя населення та подолання бідності [12].

Для розуміння сутності забезпечення Сил оборони в межах міжнародної допомоги, варто опрацювати та звернути увагу на існуючу термінологію у такій сфері, в тому числі, яка визначена нормативно-

правовими актами. Загалом як в практиці, так і в теорії юристи та економісти, державні управлінці використовують різноманітні поняття у зазначеній сфері діяльності, зокрема такі як: міжнародна допомога, зовнішня допомога, міжнародна технічна допомога, зарубіжна допомога, гуманітарна допомога тощо.

Так, **Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання»** від 20.03.2003 р. врегульовані певні поняття [13].

Міжнародні передачі товарів - експорт, імпорт, реекспорт товарів, їх тимчасове вивезення за межі України або тимчасове ввезення на її територію, транзит товарів територією України, а також будь-які інші передачі товарів, що здійснюються за межами України.

Товари військового призначення в сукупності чи окремо це:

— вироби військового призначення - озброєння, боєприпаси, військова та спеціальна техніка, спеціальні комплектуючі вироби для їх виробництва, вибухові речовини, а також матеріали та обладнання, спеціально призначені для розроблення, виробництва або використання зазначених виробів;

— послуги військового призначення - надання іноземним юридичним чи фізичним особам в Україні або за її межами послуг, у тому числі посередницьких (брокерських), у сфері розроблення, виробництва, будівництва, складання, випробування, ремонту, технічного обслуговування, модифікації, модернізації, експлуатації, управління, демілітаризації, знищення, збуту, зберігання, виявлення, ідентифікації, придбання або використання виробів чи технологій військового призначення, а також надання зазначеним юридичним особам іноземної держави чи її представникам або іноземцям послуг з фінансування таких робіт;

— технології військового призначення - спеціальна інформація в будь-якій формі (за винятком загальнодоступної інформації), необхідна

для розроблення, виробництва або використання виробів військового призначення та надання послуг військового призначення. Ця інформація може надаватися у формі технічних даних або технічної допомоги.

технічна допомога – проведення інструктажів, надання консультацій, здійснення заходів з метою підвищення кваліфікації, навчання, практичного освоєння методів роботи.

послуги (технічна допомога) подвійного використання – надання іноземним юридичним особам чи іноземцям в Україні або за її межами технічної підтримки, пов'язаної з ремонтом, розробленням, виробництвом, використанням, складанням, випробуванням, модифікацією, модернізацією, підтримкою в робочому стані, включаючи авторський та гарантійний нагляд, або будь-яке інше технічне обслуговування систем, обладнання та їх компонентів, програмного забезпечення та технологій, що підлягають державному експортному контролю. Послуга (технічна допомога) може набувати форми інструктажу, підвищення кваліфікації, навчання, практичного освоєння методів роботи, надання консультацій і може включати передачу технічних даних.

Постановою Кабінетом Міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15.02.2002 р. № 153 [14] закріплено поняття «**міжнародна технічна допомога**», зазначаючи, що це фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України. Даним положенням визначається невичерпний перелік форм МТД: роботи, послуги, майно, котре набувається або ввозиться в Україну для реалізації відповідних проектів/програм, права інтелектуальної власності, гранти та інші фінансові ресурси, в тому числі стипендії. До даного переліку Рудницький І.А., додає ще такі найбільш популярні форми: консультаційно-дорадча допомога та підготовка фахівців. Незважаючи на існування таких важливих документів, що визначають відносини з НАТО, як Хартія про особливе партнерство між Україною і

НАТО, участь у різноманітних механізмах такої програми як «Партнерство заради миру», наразі Україна не має єдиного документа, що визначав би політику відносин з НАТО для всіх складових сектору безпеки і оборони, їх права і обов'язки суб'єктів та можливість самостійно розвивати відносини з НАТО. Зазначене обумовлює необхідність розроблення національної концепції, яка повинна визначити сутність, мету, принципи, підходи, цільові настанови, методи та механізми використання можливостей НАТО, інших міжнародних безпекових організацій та окремих країн щодо військової допомоги (підтримки) Сил безпеки і оборони України. Найважливіші положення цієї концепції мають слугувати основою розроблення інших керівних документів, які конкретизують цілі та завдання окремих суб'єктів сектору безпеки і оборони, передусім визначення необхідності воєнної допомоги для виявлення, запобігання і нейтралізації воєнних загроз [15, с. 69-70].

Є позиція, що під *підтримкою (допомогою) Силам безпеки і оборони України* розуміють дії або заходи НАТО (окремих держав-членів НАТО) та інших безпекових організацій, що здійснюються на основі документів двостороннього (багатостороннього) співробітництва в рамках державних програм і планів співробітництва та спрямовані на започаткування або просування ініціатив, реалізація яких сприяє реформуванню та розвитку суб'єктів СБОУ, побудові ефективної системи забезпечення воєнної безпеки в інтересах зміцнення національної безпеки та сприяння безпеки і стабільності в Європі. Спеціалісти говорять і про те, що складність вирішення такого завдання полягає в тому, що застосування інструментів (механізмів) надання воєнної допомоги за різних обставин може бути просто неможливим, або вони тільки тимчасово не можуть бути реалізовані протягом певного часу. Отже, необхідно вибудовувати гнучку систему (комбінацію) заходів у рамках різних форматів підтримки, яка буде адекватна реаліям процесу протидії воєнним загрозам «*гібридного*» характеру. Зазначене дає підстави для розроблення пропозицій щодо змістовної частини «Концепції використання можливостей НАТО та інших

безпекових організацій щодо підтримки Сил безпеки і оборони України», як документа, який дасть змогу виробити Стратегію діяльності СБОУ щодо отримання підтримки (з боку НАТО, безпекових організацій та окремих країн) та інші програмні документи поза межами таких механізмів співробітництва, як Комісія Україна-НАТО, Спільної групи Україна-НАТО з питань воєнної реформи тощо [16, с. 171].

Здійснюючи аналіз іноземної воєнної допомоги (військово-технічна та фінансово-економічна) Україні зауважують на необхідності однозначного визначення поняття «*воєнної допомоги*». Нерідко можна зустріти твердження, що ототожнюють воєнну допомогу саме з постачанням озброєння, насправді поняття «*воєнна допомога*» є ширшим.

Так, *основними статтями воєнної допомоги є:*

— послуги з навчання та тренування військовослужбовців, проведення військових навчань, консультацій;

— транспортні, логістичні послуги, послуги зв'язку, розвідки тощо; нелетальна воєнна допомога (паливо, харчування, медичні засоби, засоби зв'язку, транспортні засоби, засоби захисту тощо);

— озброєння (бойова техніка, зброя різних видів, боєприпаси).

Дві останні статті разом – озброєння та нелетальна військова допомога, утворюють те, що іноді називають «військовим майном» або «військовими матеріалами», постачання яких у фізичному вигляді вимагає проведення операції щодо доставки на територію країни, яка воює [17, с. 118].

За фактичним статусом воєнна, так і будь-яка інша допомога буває:

— твердо обіцяна (committed), тобто допомога, щодо якої прийнято офіційні зобов'язання у вигляді прийняття відповідних нормативно-правових актів;

— дозволена (authorized) – щодо якої віддано розпорядження на її постачання представниками виконавчої влади;

— фізично доставлена на територію України (delivered).

Воєнну допомогу Україні надають як через різні координаційні фонди так і напряду від урядів держав, враховуючи особливості законодавчого врегулювання передачі зброї [18, с.118].

Міжнародному співтовариству ставало цілком зрозуміло, що Україні, її Силам оборони важко протистояти російській навалі, яка суттєво переважала особовим складом, зброєю та військовою технікою. Тому Чехія, Польща та Словаччина першими стали надавати військову допомогу та звернулися до усіх цивілізованих країн із закликом терміново надати Україні зброю. Їх заклик знайшов підтримку і Україна стала отримувати озброєння та військову техніку від багатьох держав, передусім від країн-членів НАТО. 16 березня міністри оборони країн НАТО заявили, що їх країни посилять військову, фінансову та гуманітарну допомогу Україні та будуть зміцнювати ослаблений до цього східний фронт НАТО [19].

Україна стала отримувати оборонне озброєння та військову техніку від багатьох держав, що сприяло суттєвому посиленню Сил оборони України в боротьбі з російською агресією. Чехія стала надавати Україні військову техніку, зокрема вертольоти. Згідно з заявою міністра оборони Яни Чернохової з часу російського вторгнення до кінця травня Чехія поставила Україні військову техніку на суму 3,5 млрд. крон (близько 130 млн. євро). США, Велика Британія, європейські та інші держави світу розпочали постачати в Україну оборонне озброєння. При цьому США, Німеччина взяли зобов'язання не розкривати публічно питання військово-технічної допомоги Україні на тлі загрози російських атак на конвої зі зброєю від західних держав. НАТО запевнило, що захищатиме конвої зі зброєю, яка надходитиме для України із країн Альянсу. Генеральний секретар НАТО заявив, що атаки на конвої будуть вважатися порушенням п'ятої статті договору Альянсу [20, с. 30-31].

Естонія вже 25 лютого направила Україні військову допомогу у вигляді протитанкових ракет «Джавелін» і зенітних боєприпасів. Із Японії в Україну надійшли бронежилети, зимовий одяг та продукти харчування

для військових. Латвія передала Україні понад 30 вантажівок із боєприпасами, шоломами, сухо пайками, медичними приладами та ліками. Ізраїль анансував пакет військової допомоги, до якого увійшли обмундирування та обладнання для рятувальників служб та громадських об'єднань. Норвегія передала Силам оборони України 14 патрульних легкоброньованих автомобілів, Швеція надала Україні протитанкову зброю. Про надання літальної зброї Україні заявила Австралія. Після певних вагань Німеччина у другій половині липня передала Україні реактивні системи залпового вогню, 10 гаубець та 16 танків-мостоукладників. Євросоюз у лютому 2022 р. профінансував поставку летальної зброї Україні на 450 млн. євро. Болгарія у грудні 2022 р. схвалила рішення про надання Україні стрілецької зброї та боєприпаси. Парламент країни дозволив болгарським військовослужбовцям брати участь у армії ЄС із тренування українських військовослужбовців на території Бельгії, Польщі та Німеччини, а також підготовку українських бойових медиків на болгарській території [21].

США, Чехія, Естонія, Польща, Франція, Грузія, Німеччина, Ірландія, Латвія, Литва, Нідерланди, Швеція та Великобританія підписали спільну заяву «Про невідкладну необхідність модернізації системи ППО України». Адміністрація США вирішила надати Україні тактичні ударні безпілотні авіаційні комплекси Switchblade, дронів-камікадзе – керованих ракет. Ракетно-артилерійські системи HIMARS, що надійшли із США у червні 2022 р., дозволили Силам оборони України точно вражати цілі ворога за лінією фронту. Символом формування американо-українського братерства стало рішення США про передачу Україні систем ППО «Patriot» [22].

Велика Британія передала Українській армії багатоцільовий переносний зенітно-ракетний комплекс. Підтримка України Великою Британією не змінилася, незважаючи на зміну у лондонських владних коридорах. У своєму новорічному зверненні Прем'єр-міністр Ріші Сунак пообіцяв стояти разом з Україною проти Путіна, захищаючи свободу і демократію у всьому світі. Велика Британія заявила про готовність

виділити 2,3 млрд. фунтів стерлінгів на допомогу Україні у 2023 році. У Франції створено інноваційний фонд у розмірі 200 мільйонів євро, який дозволить Україні закуповувати обладнання безпосередньо у французьких виробників відповідно до потреб України [23].

Важливим кроком у розширенні та прискоренні всебічної допомоги Україні стало прийняття США «Закону про ленд-ліз 2022 року про захист демократії в Україні». Законопроект був ініційований двохпартійною групою сенаторів та отримав одноголосну підтримку. Підписаний Президентом США Джорджем Байденом 09.05.2022 р. закон суттєво спростив процедуру прийняття рішень про надання допомоги Україні, передбачив характер допомоги та вигідні умови постачання озброєння, військової техніки та обладнання. Прийняття закону про ленд-ліз 2022 р. стало ознакою переломного моменту в сприйнятті російської збройної агресії як загрози всьому демократичному світу на чолі із США. 21.12.2022 р. відбувся візит Президента Володимира Зеленського та його переговори з Президентом США Джо Байденом. Візит засвідчив, що США стосовно України перейшли у категорію союзників. У грудні 2022 р. США надали Україні два пакети військової допомоги на загальну суму понад 2 млрд. доларів, Вони включали озброєння та військову техніку: ЗРК «Patriot», обладнання для протидії БпЛА, ракети, високо мобільні багато цілісні транспортні засоби, гранатомети і стрілецька зброя, боєприпаси для реактивної та ствольної артилерії. 07.12.2022 р. Конгрес США ухвалив Закон про повноваження в галузі національної оборони на 2023 фінансовий рік (NDAA), який виділив 800 млн. доларів на додаткову допомогу для України у 2023 році [24, с. 66-68].

Завдяки зусиллям військово-політичного керівництва США та персонально міністра оборони США Ллойда Остіна та голови Об'єднаного комітету начальників штабів США генерала Марка Міли 26.04.2022 р. на американській військовій авіабазі «Рамштайн» (Німеччина) відбулася зустріч представників оборонних відомств 40 країн світу. На ній були представлені ЄС та НАТО, а також посланці держав Африки, Близького

Сходу, Перської Затоки, Азії та країн Тихоокеанського регіону. Україну представляв міністр оборони України Олексій Резніков і заступник Головнокомандувача ЗС України генерал-лейтенант Євген Мойсюк. Нарада перетворилася у переговорну платформу, яка висловила за рішучу підтримку України в її боротьбі проти російської агресії й забезпечення цивілізованому світу виграти війну. Міністр оборони США Ллойд Остін заявив: «Ми тут щоб допомогти Україні в її боротьбі проти російської федерації та побудувати українську оборону для завтрашніх викликів» [25].

Коаліція прийняла рішення створити на постійній основі Консультативну групу з питань оборони України. Її учасники передбачливо зустрічаються в очному або в онлайн та обговорюють стратегію України щодо захисту від російської агресії, визначають потреби України в оборонній індустрії, забезпечують умови повної взаємосумісності української армії із арміями країн НАТО. Коаліція висловила за розширення навчання українських військових на західних зразках озброєння. До Консультативної групи з питань оборони України, засідання якого відбулася 23.05.2022 р. (Рамштайн – 2) приєдналися Австрія, Боснія і Герцеговина, Колумбія, Ірландія та Косово [26].

Військові аналітики відмічають, що не всі країни, які приєдналися до міжнародної коаліції мають належні спроможності в оборонній сфері, але їх участь засвідчила про розширення підтримки України в її боротьбі проти російської агресії. На основі таких рішень та визначених завдань сформувалася міжнародна антипутінська коаліція. 16.06.2022 р. відбулася третя (чергова) зустріч міністрів оборони різних країн у форматі Контактної групи з питань оборони України «Рамштайн» – 3. У результаті третьої зустрічі в форматі Контактної групи стало те, що ЗС України отримали на озброєння потужні ракетно-артилерійські системи дальньої дії [27].

У розпал суттєвих поразок військ російської федерації на сході та півдні України 16.05.2022 р. відбувся саміт Організації договору про

колективну безпеку (ОДКБ), у якій російська федерація займає домінуючу роль. У закритому режимі Путін інформував учасників саміту про хід так названої «спеціальної військової операції» проти України. Він просив військову допомогу в учасників договору в агресивній війні проти України. Однак учасники саміту – лідери країн Вірменії, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану зайняли більш нейтральну позицію щодо війни російської федерації проти України. Публічні виступи керівників цих держав засвідчили, що Путіну не вдалося заручитися підтримкою своїх союзників. Виключенням стала Республіка Білорусь, самопроголошений президент якої дозволив використовувати територію республіки для нанесення ракетних та авіа ударів по об'єктах України. На білоруській території проводиться підготовка російських військ, які воюють проти України. Використовуються підприємства білорусі для розробки та виготовлення ОВТ в інтересах збройних сил російської федерації [28].

Складовою військової допомоги Україні стало навчання українських захисників на натовських зразках озброєння у західних країнах. У Великій Британії 10 тис. українських військових пройшли навчання по спеціальній програмі, яка розроблена на базі підготовки британських солдатів. Вона охоплює освоєння новітньої зброї, першу допомогу на полі бою, польову тактику, тактику патрулювання тощо. Західноєвропейські військові фахівці навчають українських колег у Польщі користуватися зенітними ракетними комплексами. США проводять додаткову підготовку льотчиків ЗС України на воєнних полігонах. Захисники України на американських аеродромах навчаються використовувати бойові винищувачі F-15 і F-16. На німецьких полігонах група українських військовослужбовців навчилась використовувати радіолокаційні системи та оволодівати досвідом управління самохідними зенітними установками Serard, які передбачалися надійти в Україну. Міжнародні партнери, що входять до Альянсу, навчають українських воїнів на досвіді своїх армій використовувати нове

озброєння, що створює передумови переходу ЗС України на натовські зразки озброєння [29].

Україна отримала від багатьох країн світу допомогу у ліквідації енергетичної кризи, спровокованої російським ракетно-авіаційним ударом по енергосистемі. Російська федерація періодично влаштовувала атаки на цивільну інфраструктуру, оскільки російські війська зазнавали невдач на полі бою. 3 грудня 2022 р. у Парижі за участі 46 країн і 24 міжнародних організацій відбулася міжнародна донорська конференція «Солідарні з українським народом». Президент України Володимир Зеленський у своєму зверненні до учасників конференції повідомив, що 12 мільйонів українців постраждали від знеструмлення. За підсумками конференції було оголошено про виділення Україні майже 1 млрд. євро на зимовий період 2022 – 2023 р.р. Єврокомісія зобов'язалася профінансувати закупівлю близько 30 млн. світлодіодних ламп для українських підприємств і домогосподарств. Про наміри надати допомогу Україні оголосили також Швеція, Швейцарія, Норвегія, Іспанія та Німеччина [30].

Конференція запровадила систему координації міжнародної допомоги Україні, що мала існувати на принципах, започаткованих військовою платформою «Рамштайн». Рішення конференції та реальна допомога Україні засвідчили, що в Парижі сформувалася «енергетична коаліція», яка готова надати Україні допомогу в підтриманні функціонування постраждалої через обстріли російської федерації української енергетичної інфраструктури.

Висновки. У зв'язку із російською агресією проти України міжнародні організації, лідери демократичних країн на глобальному та регіональному рівнях ухвалили базові політичні рішення щодо підтримки територіальної цілісності України, засуджуючи російську федерацію за анексію українського Криму та окупацію частини Донбасу. З початком широкомасштабного збройного вторгнення російської федерації в Україну міжнародна спільнота, усвідомивши імперські загарбницькі цілі путінського керівництва, стали консолідуватися навколо України. Західні

партнери, які до лютого 2022 року в оцінці подій навколо України підходили з позицій «стурбованості та занепокоєння», перейшли до практичної допомоги Україні у військовій, гуманітарній, фінансовій та інших сферах діяльності. Провідні міжнародні та регіональні інституції у своїх рішеннях та заявах різко засудили дії російської федерації, вимагаючи припинити збройну агресію проти України, негайно вивести війська з її суверенної території. Переговори між делегаціями російської федерації і України засвідчили, що російська сторона розмовляла мовою ультиматуму, вимагаючи від України визнати окупацію Криму російською федерацією та незалежність квазі-республік «ДНР» і «ЛНР».

Широкомасштабне збройне вторгнення ще раз показало, що російська федерація є системним ворогом, який прагне знищити Україну як незалежну демократичну державу. Своім запеклим опором російським загарбникам українці надихнули світ, Україна демонструє не лише внутрішнє єднання, але й згуртувала навколо себе цивілізовані країни Європи та світу в боротьбі проти російської агресії.

Література

1. Військова допомога Україні: які країни надають підтримку публічно, а хто приховує постачання зброї. 2023. URL: [https://visitukraine.today/uk/blog/1840/viiskova-dopomoga-ukraini-yaki-kraini-nadayut-pidtrimku-publicno-a-xto-prixovuje-postacannya-zbroi#:~:text=\(дата звернення: 10.07.2023\).](https://visitukraine.today/uk/blog/1840/viiskova-dopomoga-ukraini-yaki-kraini-nadayut-pidtrimku-publicno-a-xto-prixovuje-postacannya-zbroi#:~:text=(дата звернення: 10.07.2023).)
2. Данько Т. В., Луценко А. О. Вплив програм міжнародної технічної допомоги на розвиток міжнародної конкурентоспроможності високотехнологічних кластерів. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. № 54(1163). С. 27-32.
3. Макота Г. З. Міжнародна технічна допомога як основна категорія в теорії та практиці міжнародного технічного співробітництва. Ефективність державного управління. 2014. № 39. С. 55-64.

4. Кістерський Л. Л., Липова Т. В. Міжнародна технічна допомога: шляхи підвищення ефективності : монографія. Київ, 2010. С. 240.
5. Мотузка О. М. Міжнародна технічна допомога: інформаційні ресурси та аналіз. Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 19-20.05.2011 року). Київ : КНУ, 2012. С. 98-99.
6. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : монографія; за заг. ред. В. М. Князева. Київ : Вид-во НАДУ, 2007. С. 680.
7. Плоский К. В. Міжнародна технічна допомога як міждисциплінарна науково-практична проблема. Державне управління: теорія та практика. 2013. № 2. С. 129-139.
8. Васильєва М. О. Нова парадигма ефективності зарубіжної допомоги розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2010. № 93, Ч. 1. С. 103-107.
9. Приполова Л. І. Доктринальні аспекти сутності міжнародної технічної допомоги для України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 3. С. 106-109.
10. Контроль використання військової допомоги. До Києва приїхали аудитори з США – Нуланд. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nuland-audytory-ssha-/32241299.html> (дата звернення: 10.07.2023).
11. Тронько О. О. Реалізація приватними військовими компаніями спеціальних операцій окремого типу в умовах гібридної війни. Міжнародно-правовий та національно-правовий аспекти. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 662-666.
12. Миргород-Карпова В. В. Адміністративно-правовий механізм укладення та виконання міжнародних договорів щодо залучення міжнародної технічної допомоги в Україні. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Право. 2018. Вип. 4. С. 130-136.

13. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання : Закон України № 549-IV від 20.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15/print> (дата звернення: 10.07.2023).
14. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.07.2023).
15. Павліковський А. К., Федянович Д. Л., Білик В. І. Шляхи вирішення проблемних питань співробітництва з іншими державами з питань отримання воєнної допомоги для протидії загрозам гібридного характеру. Вісник НАДУ. Серія «Державне управління». К., 2019. № 4. С. 63–70.
16. Возняк С. М., Іващенко А. М., Федянович Д. Л. Шляхи міжнародної колективної і коаліційної протидії «гібридній» агресії. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України : монографія / колектив авторів; за заг. ред. А. М. Сиротенка. К. : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2020. С. 188.
17. Удосконалення теоретичних основ протидії у гібридній війні : науково-дослідна робота шифр «Кальміус-2» колектив авторів. К. : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2022. С. 372 с. інв. 11552.
18. Військова допомога Україні. Які країни надають зброю і хто блокує постачання? *Інтернет-видання "Радіо свобода"*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/viyskova-dopomoha-ukrayini-yaki-krayiny-nadayut-zbroyu-i-khto-blokuye-postachannya/31665534.html> (дата звернення: 05.07.2023).
19. У 42 Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції 23 листопада 2022 р. К. : НУОУ. 2023. С. 30-31.

20. Естонія пообіцяла Україні більше протитанкових комплексів Javelin. *Інтернет-видання "Суспільне новини"*. URL: <https://suspilne.media/210921-estonia-roobicala-ukraini-bilse-protitankovih-kompleksiv-javelin/> (дата звернення: 05.07.2023).
21. Низка країн Заходу підписали спільну заяву про нагальну необхідність модернізації ППО України – Стефанчук. *Інтернет видання "Радіо свобода"*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pro-parlamenty-zayava/31763575.html> (дата звернення: 05.07.2023).
22. Британія передала українській армії ПЗРК Starstreak. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/27/7136750/> (дата звернення: 05.07.2023).
23. Руснак Ю. І., Остапенко А. І., Каптан М. В. Історико-правові аспекти програми «Ленд-ліз». *Юридичний науковий електронний журнал : наукова стаття*. Київ, 2022. С. 66-68.
24. «Війна згуртувала супротивників Путіна». Західні ЗМІ про підсумки знакового оборонного саміту на підтримку України на базі Рамштайн. *Агентство «Інтерфакс-Україна»*. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zbroya-dlya-ukrajini-pro-shchodomovilisya-na-bazi-ramshtayn-u-nimechchini-novini-ukrajini-50237226.html> (дата звернення: 05.07.2023).
25. Країни НАТО нададуть Україні військову допомогу, підсумки зустрічі на базі «Рамштайн». 331 день війни. *Інтернет-видання "Суспільне новини"*. URL: <https://suspilne.media/362630-kraini-nato-nadadut-ukraini-vijskovu-dopomogu-souzniki-zbirautsa-na-zustric-ramstajn-331-den-vijni-onlajn/> (дата звернення: 05.07.2023).
26. «Рамштайн-3» враховує всі нагальні потреби України на полі бою - глава Пентагону. *Мультимедійна платформа іномовлення України "Укрінформ"*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3507645-ramstajn3-vrahovue-vsi-nagalni-potrebi-ukraini-na-poli-bou-glava-pentagonu.html> (дата звернення: 05.07.2023).

27. Саміт ОДКБ у Москві: говорили про Афганістан, думали про Україну. *Мультимедійна платформа іномовлення України “Укрінформ”*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3485381-samit-odkb-u-moskvi-govorili-pro-afganistan-dumali-pro-ukrainu.html> (дата звернення: 05.07.2023).
28. Особовий склад полку Королівських повітряних сил ЗС Сполученого Королівства проведе тренування 10 тисяч українських військових у Великій Британії. *Інтернет-видання “Суспільне новини”*. URL: <https://suspihne.media/263717-blizko-10-tisac-ukrainskih-vijskovih-projdu-t-navcanna-u-britanii-genstab/> (дата звернення: 05.07.2023).
29. У Парижі відбулася Міжнародна конференція на підтримку України. *RFI – Економічні та політичні новини в Україні та світі*. URL: <https://www.rfi.fr/uk> (дата звернення: 05.07.2023).
30. Переговори України та Росії. *КорреспондентТ.net*. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4452461-perehovory-ukrainy-ta-rosii-onlain> (дата звернення: 05.07.2023).